

กิ่งศตวรรษการวิจัยภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์

วิโรจน์ อรุณมานะกุล

ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อกล่าวถึงการศึกษาวิเคราะห์ภาษาไทย สิ่งแรกที่คนทั่วไปจะนึกถึงคือตำราไวยากรณ์ไทยต่างๆ เช่น หลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร หลักภาษาไทยของกำชัย ทองหล่อ หรือที่เก่ากว่านั้นก็อาจจะเป็น ตำราจินตามณี มูลบทบรรพกิจ ประถม ก กา ตำราไวยากรณ์ในความหมายนี้จึงเป็นเหมือนแหล่งรวบรวมกฎเกณฑ์ที่บัญญัติว่าด้วยการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องตามหลักควรเป็นอย่างไร ตำราไวยากรณ์สมัยต่อมา เช่น นิรุกติศาสตร์ ของพระยาอนุমানราช ๑๓ โครงสร้างภาษาไทยของศ.ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ ระบบเสียงภาษาไทย ของศ.ดร.กาญจนา นาคสกุล เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 ๔๕๕ จะมีการนำความรู้ทางภาษาศาสตร์ต่างๆ มาใช้ประกอบคำอธิบายภาษาไทย ในแง่มุมต่างๆ มากขึ้น ความหมายของคำว่า ไวยากรณ์ ในทางภาษาศาสตร์จึงมีความหมายมากกว่าการเป็นกฎข้อบัญญัติของการใช้ภาษาที่ถูกจัดว่าดี สละสลวย ถูกต้อง ในบทความนี้ จะกล่าวถึงการศึกษาวิเคราะห์ภาษาไทยจากมุมมองทางทฤษฎีภาษาศาสตร์ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นพัฒนาการของแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ต่างๆ ที่มีผลต่อแนวทางการศึกษาวิเคราะห์ภาษาไทยที่ผ่านมา

ตำราหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสารนั้น เป็นความพยายามที่จะเขียนอธิบายภาษาไทยในลักษณะที่เรียกว่า ไวยากรณ์บัญญัติ (prescriptive grammar) คือเป็นเหมือนกฎข้อบังคับให้ผู้เรียนภาษานั้นจดจำและนำไปใช้ ซึ่งเป็นรูปแบบปกติของตำราไวยากรณ์โดยทั่วไป ลักษณะไวยากรณ์ประเภทนี้มีที่มาจากต้นตอโดย Dionysius Thrax ได้เขียนตำราไวยากรณ์กรีกชื่อ Techne ซึ่งมีการจำแนกชนิดของคำเป็น 8 หมวด อธิบายเรื่องบุรุษ เพศ พจน์ การก ๔๕๕ ต่อมาเมื่ออาณาจักรโรมันเรืองอำนาจแทนก็มีการรับเอาวิทยาการจากกรีก ตลอดจนมีการเขียนตำราไวยากรณ์ในลักษณะเดียวกันกับภาษาลาติน เช่น หนังสือไวยากรณ์ภาษาลาติน De lingua Latina ของ Varro หรือตำราไวยากรณ์ลาตินของ Donatus และของ Priscian ตำราไวยากรณ์เหล่านี้เขียนขึ้นเพื่อเป็นหลักแห่งการใช้ภาษาที่ถูกต้องสละสลวยและเน้นที่ภาษาเขียนเป็นหลัก ซึ่งตำราไวยากรณ์ลาตินนี้ก็เป็นที่ใช้กันมาตลอดในยุโรป เพราะภาษาลาตินนั้นเป็นภาษาของผู้มีการศึกษาในยุคนั้น นอกจากนี้ ตำราไวยากรณ์ลาตินยังเป็นต้นแบบให้กับการเขียนตำราไวยากรณ์ภาษายุโรปอื่นๆ อีก รวมทั้งภาษาอังกฤษด้วย ตำราไวยากรณ์ไทยเองก็ได้รับอิทธิพลแนวคิดมาจากตำราไวยากรณ์บัญญัติแบบนี้ แต่มีการปรับให้เข้ากับภาษาไทย เช่น ในตำราหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสารมีการจำแนกชนิดของคำไทยเป็น 7 หมวด คือ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอุทาน มีการพูดถึงการแสดงบุรุษ เพศ พจน์ การกในภาษาไทยแม้ว่าภาษาไทยจะไม่ได้มีรูปเป็นวิภัติปัจจัยแบบภาษาอินโดยูโรเปียน และมีการอธิบายถึงประโยคแบบ เอกรรตประโยค อเนกรรตประโยค สังกรประโยค ในลักษณะคล้ายคลึงกับไวยากรณ์ดั้งเดิมของภาษาทางตะวันตก

ต่อมาความสนใจเรื่องภาษาเริ่มเปลี่ยนไป ไม่ได้สนใจภาษาในแง่ของปรัชญาและในแง่ของการเขียนอ่านงานเชิงวรรณกรรม ในช่วงศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคที่มีการค้นพบว่าภาษาสันสกฤตนั้นก็มีความคล้ายคลึงกับภาษาลาติน จึงทำให้มีความสนใจศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาษาตระกูลต่างๆ พร้อมกับสืบสร้างหาภาษาที่เป็นต้นตระกูลหรือ Proto

เอกสารประกอบการสัมมนา “เอกลักษณ์ภาษาไทย: กิ่งศตวรรษการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์”
ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 14-15 พ.ย. 2551

language ขึ้น ความสนใจในการศึกษาเปรียบเทียบและสืบสร้างประวัติความเป็นมาของภาษานี้เป็นแขนงที่รู้จักกันในนาม “ภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติ” ความสนใจทางด้านภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติมีมาตลอดจนถึงศตวรรษที่ 19 และถือเป็นกระแสหลักของการศึกษาวิจัยภาษาในสมัยนั้น แต่ในปัจจุบันเป็นเพียงแขนงหนึ่งของการศึกษาภาษาศาสตร์ โดยมีการศึกษาเปรียบเทียบภาษาในภูมิภาคต่างๆทั่วโลกเกิดขึ้น ในส่วนของภาษาไทยนั้นก็มีการศึกษากลุ่มภาษาที่จัดว่ามีความใกล้ชิดกับภาษาไทย สามารถจัดเป็นกลุ่มตระกูลภาษาที่เรียกว่าภาษาไท-กะได (Tai-Kadai) และมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยยุคต่างๆ นักวิจัยชาวต่างประเทศและนักวิจัยชาวไทยที่สนใจศึกษาภาษาไทยในเชิงประวัตินี้ เช่น William J. Gedney, Marvin Brown, Fang Kuei Li, Anthony Diller, ปราณี กุลละวณิชย์, วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ เป็นต้น

เมื่อ Saussure (ค.ศ.1857-ค.ศ.1913) ได้ชี้ให้เห็นแนวทางใหม่ในการศึกษาภาษาที่ไม่ได้เป็นการมองประวัติความเป็นมาของคำหรือดูความเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ภาษา รวมถึงการมองภาษาแบบไวยากรณ์บัญญัติ แต่ให้มองหาระบบของภาษานั้นๆ เอง โดยมองว่าภาษาเป็นระบบของสัญลักษณ์ที่คนในสังคมมีส่วนร่วม ณ เวลานั้น การศึกษาภาษาศาสตร์แบบเฉพาะสมัย (synchronic) จึงเกิดขึ้นและเป็นจุดเริ่มต้นการศึกษาคำศัพท์แบบใหม่ขึ้นมา ซึ่งเป็นความสนใจที่จะเข้าใจระบบภาษาว่าทำไมคนเราจึงมีภาษาใช้ร่วมกันได้ ไม่ได้สนใจว่าภาษาต่างๆ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร หรือสนใจว่าจะเขียนอย่างไรจึงจะนับว่าเป็นการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ภาษาพูดได้รับการยอมรับว่าเป็นข้อมูลพื้นฐานของการศึกษาคำศัพท์ หลังจากนั้น พอดีเป็นยุคของการสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 1 ด้วย กระแสหลักของภาษาศาสตร์ที่มีเยอรมันเป็นผู้นำมาเป็นศตวรรษก็เริ่มหมดไป เกิดแนวคิดใหม่ทางภาษาศาสตร์ในท่อนั้นๆ คือในยุโรปและอเมริกาขึ้น แต่ละที่ก็เสนอแนวคิดของสำนักตัวเอง เช่น ภาษาศาสตร์โครงสร้างสายอเมริกา (American structuralist), ภาษาศาสตร์สำนักลอนดอน (London school), ภาษาศาสตร์สำนักปราก (Prague school) สำคัญโดยหลักก็ไม่ได้ต่างกันมาก โดยมีแนวคิดพื้นฐานที่เรียกว่าโครงสร้างนิยม (structuralism) เหมือนกัน จะมีแตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น ที่สำนักปรากให้ความสำคัญกับหน้าที่ของภาษาด้วย และสำนักลอนดอนก็สนใจภาษาว่าเป็นการใช้ที่ขึ้นกับบริบทสถานการณ์ด้วย แนวคิดสำคัญแบบโครงสร้าง คือ เน้นการศึกษาความเป็นระบบ (systematic) ตามแนวคิดเรื่อง langue ของ Saussure มีการให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์หาสิ่งที่เป็นนามธรรม (abstract level of analysis) ว่าเป็นสิ่งสำคัญกว่า และการให้ความสำคัญกับรูปนัย (form) มากกว่าความหมาย (meaning) และเปลี่ยนมามองภาษาเขียนว่าสำคัญ เป็นรองภาษาพูด เป็นยุคที่นักภาษาศาสตร์มองว่าภาษาเป็นสิ่งที่ เป็นระบบ (system) และมีโครงสร้างภายใน (structure) ยุคนั้นจึงเป็นการศึกษาคำศัพท์ที่รู้จักกันว่าเป็นการศึกษาภาษาแบบเน้นหาโครงสร้างของภาษาในระดับต่างๆ เป็นยุคของภาษาศาสตร์โครงสร้าง (Structural Linguistics) พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์เองก็มีผลต่อการศึกษาคำศัพท์ในยุคนี้นี้ ที่ทำให้นักภาษาศาสตร์พยายามศึกษาภาษาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ดังที่ปรากฏว่ามีผู้นิยมภาษาศาสตร์ในยุคนี้นี้ว่าเป็นการศึกษาภาษาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ดังนั้น แนวคิดเรื่องโครงสร้างทฤษฎีต่างๆ จึงต้องอาศัยการสังเกตจากข้อมูลภาษาแล้วพยายามหาข้อสรุปหรือคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ภาษาที่พบ

หนังสือไวยากรณ์ที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดแบบโครงสร้างนี้คือ หนังสือโครงสร้างภาษาไทยของ ศ.ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ ซึ่งจะเห็นว่ามีการจำแนกประเภทคำต่างไปจากตำราไวยากรณ์ดั้งเดิม โดยใช้แนวคิดของกรอบทดสอบมาช่วยซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของไวยากรณ์โครงสร้าง คำที่สามารถจับมาไว้ในกรอบทดสอบเดียวกันได้จะถือว่าเป็นคำที่อยู่ในหมวดคำเดียวกัน เช่น คำในหมวดดอกกรรมกริยาจะปรากฏในกรอบประโยค “___ แล้ว” และ “กำลัง ___” ซึ่งเมื่อใช้แนวคิดนี้วิเคราะห์ภาษาไทย จำนวนหมวดคำที่แยกได้จึงมี 26 หมวดคำ (น.51) ไวยากรณ์ประเภทนี้มีลักษณะแบบ

พรรณนา (descriptive) คือใช้ข้อมูลจริงนำมาวิเคราะห์หารูปแบบต่างๆ ที่เป็นไปได้ในภาษาไทย แนวคิดแบบไวยากรณ์ โครงสร้างนี้ช่วยให้เราหาหน่วยพื้นฐานต่างๆ ในภาษาไทยได้ ตั้งแต่ระดับหน่วยเสียงซึ่งหาได้โดยการหาคู่เทียบเสียง(หรือ คำคำที่มีความหมายต่างและมีความต่างที่เสียงย่อยเพียงหนึ่งตัว) เพื่อยืนยันความเป็นหน่วยเสียงของเสียงนั้นในภาษาไทย ดังที่ปรากฏในตำรา ระบบเสียงภาษาไทย ของศ.ดร.กาญจนา นาคสกุล ตำราไวยากรณ์ไทยในยุคหลังจึงไม่จำกัด คำอธิบายในลักษณะไวยากรณ์ดั้งเดิม แต่ให้คำอธิบายที่สอดคล้องกับภาษาไทยมากขึ้น เช่น ในเรื่องโครงสร้างประโยค ก็จะไม่อธิบายว่าประกอบด้วยสองส่วนคือภาคประธานและภาคแสดง (subject และ predicate) แบบที่ใช้กันมาแต่เดิมและที่ปรากฏในหนังสือหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร (ประโยคที่มีการละประธานหรือกรรมก็อธิบายว่าได้ ครอบคลุมในคำอธิบายปกตินี้ไว้แล้ว) ในหนังสือ ลักษณะและการใช้ภาษาไทย ของศ.ดร.บรรจบ พันธุเมธา กล่าวว่า ประโยคในภาษาไทยอาจจะประกอบด้วยคำที่คำก็ได้ จะเป็นคำเดียวก็เป็นได้ หากสื่อความหมายได้ (น.131) ทั้งนี้เพราะ ภาษาไทยสามารถละประธานและกรรมได้ คือ พรรณนาจากลักษณะที่พบจากภาษาไทยจริง คำกริยาเรียงก็ไม่ได้มองว่าเป็นการรวมความเป็นอเนกสรรประโยคแต่วิเคราะห์ให้เป็นภาคแสดงที่อาจมีกริยามากกว่าหนึ่งคำได้ (น.137) เป็นต้น

ส่วนในกลุ่มที่ไม่ได้มองเน้นภาษาที่โครงสร้าง จะให้ความสำคัญกับหน้าที่การสื่อสาร ซึ่งเป็นกลุ่มที่เรียกว่า ไวยากรณ์เน้นหน้าที่ ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่มีความคิดตรงข้ามกับกลุ่มไวยากรณ์เพิ่มพูน คือไม่มองภาษาโดยแยกเป็นเอกเทศ แต่ให้ความสำคัญกับหน้าที่ในการสื่อสาร ตำราไวยากรณ์ไทยที่ได้นำแนวคิดนี้มาใช้บางส่วน คือ ตำราไวยากรณ์ไทย ของศ.ดร.นววรรณ พันธุเมธา โดยได้จำแนกหมวดคำภาษาไทยเป็น 6 กลุ่มตามเกณฑ์ทางหน้าที่ ได้แก่ คำเรียก-ร้อง คำหลัก คำแทน คำขยาย คำเชื่อม และคำเสริม (น.4) และเมื่อกล่าวถึงโครงสร้างภายในประโยคก็แยกโดยพิจารณาจาก หน้าที่เป็นหลัก เช่น ในส่วนประกอบหนึ่งของประโยคที่เรียกว่าหน่วยนามอาจเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ 1.คำนาม 2. คำเชื่อมกับคำนาม 3.นามวลี 4.คำเชื่อมกับนามวลี 5.คำ วลี หรือประโยคที่ทำหน้าที่เหมือนคำนาม 6.คำเชื่อมกับคำ วลี หรือประโยคที่ทำหน้าที่เหมือนคำนาม ตัวอย่างเช่น ประโยค “ตายดีกว่าอยู่” “ตาย” ถูกจัดเป็นคำที่เป็นหน่วยนามเพราะ ทำหน้าที่เหมือนคำนาม (น.168-172) เป็นต้น

หลังจากยุคของไวยากรณ์โครงสร้าง ความคิดเรื่องไวยากรณ์ก็เปลี่ยนมาเป็นไวยากรณ์เพิ่มพูน (Generative Grammar) ซึ่งมีผู้นำความคิดคือ Noam Chomsky ไวยากรณ์ประเภทนี้ถูกมองว่าเป็นแบบจำลองที่สะท้อนให้เห็นถึง สามัตถิยะภาษา (competence) ที่มนุษย์ทุกคนมี Chomsky จึงไม่ได้สนใจเพียงการจัดระบบจัดประเภทข้อมูลภาษาแบบ ที่นักไวยากรณ์โครงสร้างทำกันมา คือไม่พอใจเพียงแค่การพรรณนาลักษณะภาษาที่พบใช้จริง แต่ประยุกต์เอาแนวคิด ทางคณิตศาสตร์เข้ามาเพื่อใช้สร้างแบบจำลองสามัตถิยะภาษาที่จะสะท้อนให้เห็นถึงกลไกที่แสดงความรู้ทางภาษาของ มนุษย์ ไวยากรณ์จึงเป็นแบบจำลองที่สามารถใช้ตัดสินได้ว่าประโยคไหนเป็นประโยคที่ถูกไวยากรณ์หรือไม่ถูกไวยากรณ์ Chomsky ไม่ยอมรับแนวคิดที่มองภาษาเป็นเรื่องของปรากฏการณ์ทางพฤติกรรมแบบที่นักไวยากรณ์โครงสร้างมองกัน แต่มองว่าภาษาเป็นความสามารถที่คนเรามีมาแต่กำเนิด เป็นสิ่งที่มนุษย์มีติดตัวแต่กำเนิด (innate) และมองว่าการดูแต่ ข้อมูลภาษา สิ่งที่ได้จะเห็นแต่เพียงโครงสร้างผิว (surface structure) ไม่ใช่โครงสร้างลึก (deep structure) ข้อมูลที่ได้ จากนึกคิดเอาเองซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับกันในยุคของไวยากรณ์โครงสร้าง ก็มาเป็นที่ยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้มากกว่า เพราะ Chomsky ได้ชี้ให้เห็นว่าการใช้แต่ข้อมูลภาษาที่เกิดขึ้นจริงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอต่อการพยายามอธิบาย ความสามารถทางภาษาของมนุษย์ เพราะมนุษย์ไม่ได้เรียนรู้ภาษาด้วยการจดจำถ้อยคำที่ได้ยินแล้วเลียนแบบเอา เห็นได้ จากกรณีที่เด็กสามารถพูดประโยครูปแบบที่ไม่เคยได้ยินมาก่อนได้ Chomsky จึงเชื่อว่ามนุษย์เราเกิดมาพร้อมกับ

เอกสารประกอบการสัมมนา “เอกลักษณ์ภาษาไทย: กิ่งศตวรรษการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์”
ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 14-15 พ.ย. 2551

ศักยภาพทางภาษาที่เป็นไวยากรณ์สากล (universal grammar) แต่เมื่อได้รับข้อมูลภาษาใดก็มีการปรับตั้งค่าไวยากรณ์ให้เป็นไวยากรณ์ภาษาแม่ของตน

ไวยากรณ์ที่ Chomsky นำเสนอในช่วงแรกคือไวยากรณ์ปริวรรตซึ่งประกอบด้วยส่วนของกฎโครงสร้างวลีที่สร้างโครงสร้างลึก และส่วนของกฎปริวรรตที่แปลงโครงสร้างลึกมาสู่โครงสร้างผิว Chomsky ให้เหตุผลว่าแบบจำลองไวยากรณ์ที่เสนอนี้ดีกว่าการพรรณนาข้อมูลแบบไวยากรณ์โครงสร้าง เพราะสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของประโยคที่ดูจากรูปผิวแล้วจะเห็นว่าเหมือนกันอย่าง John is easy to please กับ John is eager to please แต่จริงๆ แล้วต่างกันทางวากยสัมพันธ์มาก เพราะเราพูดว่า It is easy to please John แต่เราไม่พูดว่า *It is eager to please John ในไวยากรณ์ปริวรรตจะอธิบายว่าทั้งสองประโยคนี้แม้มีโครงสร้างรูปผิว (surface structure) เหมือนกัน แต่มีโครงสร้างลึก (deep structure) ต่างกัน

ไวยากรณ์ไทยที่นำแนวคิดไวยากรณ์ปริวรรตมาใช้พบในงานวิทยานิพนธ์เป็นหลัก โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา เช่น วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Thai Syntax: An Outline ของ Udom Warotamasikhhadit (1963), วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Noun Compounding in Thai ของ Ralph Fasold (1968), วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง On Movement Transformations in Thai ของ Soranee Wongbiasaj (1980) ในส่วนที่เป็นตำราอย่าง ภาษาศาสตร์เหมาะสมเบื้องต้น ของศ.ดร.อุดม วโรตม์สิขิตติธ ก็มีการอธิบายไวยากรณ์ไทยโดยใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์มาเป็นกรอบการอธิบายเรื่องต่างๆ ในส่วนของวากยสัมพันธ์ก็ได้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดไวยากรณ์ปริวรรตในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกรตุจากและประโยคกรรมวาจกในภาษาไทย (น.219-222) และก็มีที่เขียนอธิบายไวยากรณ์ปริวรรตนี้ไว้ในบทความ ตำรา เช่น ภาษาไทย 3 เป็นต้น

ระบบไวยากรณ์ที่ Chomsky นำเสนอได้ทำให้เกิดความตื่นตัวทางภาษาศาสตร์เป็นอย่างมาก มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษ 1960-1970 ที่มีแนวคิดต่างๆ ที่ออกมาโต้แย้งกันมาก เป็นช่วงที่เกิดแนวคิดที่ต่อยอดไปเป็นอรรถศาสตร์เพิ่มพูน (generative semantics) และไวยากรณ์การก (Case Grammar) ของ Charles Fillmore ซึ่งเป็นแนวคิดที่มองว่าโครงสร้างลึกนั้นต้องแทนความหมายทั้งหมดในประโยค จึงมีลักษณะที่เป็นนามธรรมและแตกต่างจากโครงสร้างผิวอย่างมาก ทฤษฎีไวยากรณ์การกให้ความสำคัญกับการซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างนามและกริยาว่าอยู่ในโครงสร้างลึกและเป็นสากลสำหรับทุกภาษา ซึ่งแนวคิดเรื่องไวยากรณ์การกก็มีผู้ที่ศึกษาในภาษาไทย เช่น วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Verb Phrase in Thai. A Study of Deep-Case Relationship ของ Pongsri Lekhawatana (1970), วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง The Verb in Modern Thai ของ Kanchana Sindhavananda (1970), วิทยานิพนธ์เรื่องคำกรรกรรมกริยาในภาษาไทย การศึกษาและการจำแนกตามแนวไวยากรณ์การก ของ เพ็ญแข วงษ์ศิริ (2524), วิทยานิพนธ์เรื่องคำกริยากริตในภาษาไทย ของ วิภา วงศ์สันติวิณิช (2525), วิทยานิพนธ์เรื่องความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในประโยคภาษาไทยของภาณุ สังขะวร (2527)

ส่วนแนวคิดของ Chomsky ก็เป็นที่ยอมรับเป็นกระแสหลักในอเมริกามาตั้งแต่ช่วงกลางของทศวรรษที่ 1960 ทฤษฎีของ Chomsky มีการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องมาเรื่อยๆ จนเป็นไวยากรณ์กำกับและผูกมัด (Government and Binding Theory) และมีมินิมัลลิสต์โปรแกรม (Minimalist Program) ในปัจจุบัน ในทฤษฎีกำกับและผูกมัด (GB) มีรูปแทนอยู่ 4 ระดับ มีโครงสร้างลึก โครงสร้างผิว รูปทางเสียง และ รูปความหมาย กฎปริวรรตถูกปรับเป็นกฎการย้ายค่าใดๆ หรือ move-alpha ซึ่งถูกบังคับด้วยหลักการต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีการก (case theory), ทฤษฎีเทต้า (theta theory), ทฤษฎีจำกัด

เอกสารประกอบการสัมมนา “เอกลักษณ์ภาษาไทย: กิ่งศตวรรษการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์”
ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 14-15 พ.ย. 2551

การย้ายที่ (Bounding theory), ทฤษฎีกำกับ (Government theory), หลักการสูญรูป (Empty Category Principle), เงื่อนไขการย้ายข้ามชั้น (subjacency principle), ทฤษฎีควบคุม (Control theory), ทฤษฎีผูกมัด (Binding theory) เป็นต้น คลังคำศัพท์ (lexicon) เป็นส่วนสำคัญที่มีข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับคำ รวมถึงการเลือกคำที่จะปรากฏร่วม (subcategorization) กฎโครงสร้างหายไปเนื่องจากมีทฤษฎีเอกซ์บาร์ (X-bar theory) และหลักการต่อขยาย (projection principle) ที่ใช้กำหนดโครงสร้างวลีทุกอย่างแบบเดิมได้ และมีหลัก predication principle ที่บังคับให้สิ่งที่แต่ละคำต้องการต้องปรากฏในรูปแบบนั้น

ส่วนมินิมัลลิสต์โปรแกรมเป็นพัฒนาการของทฤษฎีที่เน้นที่ความประหยัดของการแปลงรูปและความประหยัดของรูปแบบมากขึ้น (economy of derivation และ economy of representation) โครงสร้างลึกและโครงสร้างผิวที่เคยเป็นรูปแบบใน GB ก็ถูกทิ้งไป เหลือเพียงสองรูปแบบ คือ สัทรูป (phonetic form) และตรรกูป (logical form) ซึ่งก็คือรูปประโยคที่พูดออกมาและความหมาย ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดที่ Chomsky นำเสนอมาแต่แรกว่า ทฤษฎีภาษาศาสตร์ต้องข้ามจากความถูกต้องระดับพรรณนา (descriptive adequacy) ไปสู่ความถูกต้องระดับอธิบาย (explanatory adequacy) คือสามารถให้คำตอบได้ว่าแบบจำลองไวยากรณ์ที่ใช้อธิบายภาษาได้ทั้งคู่ แบบไหนเป็นแบบที่ดีกว่า มินิมัลลิสต์โปรแกรมดีกว่าแบบจำลองของทฤษฎีกำกับและผูกมัด เพราะมีความประหยัดมากกว่า โครงสร้างลึกและโครงสร้างผิวถูกกำจัดออกไป ไม่ถูกใช้เป็นรูปแบบ ก็ด้วยการมองว่าเป็นสิ่งที่ได้จากกระบวนการแปลง (derivation) ตั้งแต่การเริ่มสร้างโครงสร้างจากล่างขึ้นบนไปเรื่อย ๆ จึงแยกไม่ออกและไม่จำเป็นต้องแยกว่าอะไรเป็นโครงสร้างลึกอะไรเป็นโครงสร้างผิว

วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยมีอยู่หลายเล่มที่ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีไวยากรณ์กำกับและผูกมัดมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ภาษาไทย เช่น วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Empty categories in Thai ของ Wissanu Kobsiriphat (1988), วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Empty noun phrases and the theory of control, with special reference to Thai ของ Namtip Pingkarawat (1989), วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Some issues in Thai anaphora: A government and binding approach ของ Yuphaphann Hoonchamlong (1991) เป็นต้น วิทยานิพนธ์บางเล่มแม้ไม่ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีไวยากรณ์กำกับและผูกมัดมาใช้ทั้งหมด แต่ก็รับเอาแนวคิดบางเรื่องเช่น โครงสร้างวากยสัมพันธ์แบบ X-bar มาใช้ เช่น วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง The Syntax of Classifier in Thai ของ Supath Kookiattikoon (2001), วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Parallelism between Noun Phrases and Clauses in Thai ของ Saisunee Visonyangoon (2000) และเมื่อแนวคิดทฤษฎีเปลี่ยนมาเป็นแบบมินิมัลลิสต์โปรแกรม กรอบความคิดในการวิเคราะห์ภาษาไทยก็เปลี่ยนมาใช้แนวทางนี้ เช่น บทความเรื่อง Thai Classifiers and the Structure of Complex Thai Nominals ของ Pornsiri Singhapreecha (2001)

ผลพวงจากการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ของ Chomsky นั้นทำให้เกิดทฤษฎีต่างๆ ขึ้นอีกมากมาย ทฤษฎีเหล่านี้นำเสนอแนวคิดที่แตกแขนงออกไป แต่ในภาพรวมก็ยังจัดได้ว่าเป็นไวยากรณ์แบบเพิ่มพูน เช่น ทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์ทวาร (Lexicase Theory) ของ Stanley Starosta (ค.ศ.1939-ค.ศ.2002) ซึ่งก็เป็นไวยากรณ์เพิ่มพูน แต่มีข้อแตกต่างจากไวยากรณ์ที่ Chomsky เสนอมาก เพราะมีรูปแบบวากยสัมพันธ์เพียงระดับเดียว ไม่มีโครงสร้างลึก ไม่มีกฎโครงสร้าง (PS rules) ใช้หลักแบบไวยากรณ์พึ่งพา (dependency grammar) บางครั้งจึงเรียก lexicase dependency grammar และได้นำความคิดเรื่องการกรากจากไวยากรณ์กรากมาใช้ โดยกำหนดให้มีกรากสัมพันธ์ (case

เอกสารประกอบการสัมมนา “เอกลักษณ์ภาษาไทย: กิ่งศตวรรษการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์”
ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 14-15 พ.ย. 2551

relation) ระหว่างคำกริยาและคำนามในประโยค แต่ไม่มองการกจากสถานการณ์ (situation) แบบ Fillmore Starosta ให้มองการกจากวากยสัมพันธ์และการรับรู้ของมนุษย์ (perception) เป็นหลัก จำนวนการกจึงมีจำกัดและมีนิยามชัดเจน

นอกจากนี้ ก็มีทฤษฎีไวยากรณ์สัมพันธ์ (Relational Grammar) ที่ David Perlmutter นำแย้งว่าการแปลงจากประโยคกรรตุวาก (active) เป็นประโยคกรรมวาก (passive) นั้นไม่ใช่เรื่องของการใช้กฎปริวรรต แต่เป็นผลของการเน้นความสัมพันธ์ (relation) ที่ต่างกัน และก็มีผู้นำเสนอไวยากรณ์เพิ่มพูนแบบอื่นๆ ที่ใช้หลักการซ้อนรวม (unification) ลักษณะเป็นกลไกสำคัญในไวยากรณ์ เช่น ไวยากรณ์ศัพท์หน้าที่ (Lexical Functional Grammar) และไวยากรณ์โครงสร้างวลีเน้นส่วนหลัก (Head Driven Phrase Structure Grammar) ซึ่งเป็นไวยากรณ์ที่เน้นรูปนัย (formal grammar) ประเภทหนึ่งและเป็นไวยากรณ์ที่เป็นที่รู้จักและใช้ในงานทางภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์อย่างแพร่หลาย

ทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์หน้าที่เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยเรื่องวากยสัมพันธ์เป็นหลัก โดยกำหนดให้มีรูปแบบทางวากยสัมพันธ์สองแบบหรือสองระดับ คือ c-structure และ f-structure c-structure เป็นรูปแบบที่บอกความสัมพันธ์ของหน่วยสร้างต่างๆ ในลักษณะเดียวกับต้นไม้โครงสร้างวลี (phrase structure tree) ส่วน f-structure เป็นรูปแบบที่บอกความสัมพันธ์ทางหน้าที่ เช่น ประธาน (subject), กรรม (object) เป็นโครงสร้างแสดงลำดับชั้นของลักษณะและค่าภายในหรือที่เรียกว่า attribute-value matrix ไม่มีกฎปริวรรตหรือการย้ายที่ใดใด และไม่มีเชื่อมโยงระหว่าง c-structure และ f-structure LFG มีคลังคำศัพท์ (lexicon) เป็นองค์ประกอบหลัก และมีกฎโครงสร้างของหน่วยประกอบ (constituent) ที่จะบอกความสัมพันธ์ทางหน้าที่ไว้ด้วย ส่วนทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างวลีเน้นส่วนหลักเป็นไวยากรณ์เพิ่มพูนและมีลักษณะที่เป็นรูปนัย (formalism) สูง เป็นไวยากรณ์แบบ constraint-based และเน้นศัพท์นิยม (lexicalist) มีลักษณะคล้ายไวยากรณ์พืงพาที่เน้นส่วนหลัก (head-driven) มีกลไกขั้นตอนการประมวลผลโดยอาศัยลักษณะ (feature) ในลักษณะที่เป็น attribute-value matrix ซึ่งสามารถซ้อนรวม (unified) และถ่ายทอด (inherit) ได้

งานศึกษาวิจัยภาษาไทยที่อิงกับทฤษฎีเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในรูปที่เป็นวิทยานิพนธ์ งานที่ใช้ทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก เช่น วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Thai nouns and noun phrases: A Lexicase analysis ของ Saranya Savetamalya (1989), วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง A reanalysis of so-called serial verb constructions in Thai, Khmer, Mandarin Chinese, and Yoruba ของ Supriya Wilawan (1993), วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Subcategorization of verbs in Thai: A Lexicase dependency approach ของ Kitima Indrambarya (1994) เป็นต้น

ในส่วนทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างวลีเน้นส่วนหลักที่มีการใช้วิเคราะห์ภาษาไทย ก็มีพบในงานวิทยานิพนธ์ เช่น วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Morphology, syntax and semantics of auxiliaries in Thai ของ Prapa Sookgasem (1990), วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Verb Complexes in Thai ของ Nuttanart Muansuwan (2002), ส่วนงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีศัพท์หน้าที่ในการวิเคราะห์ภาษาไทย เช่น วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง The Syntax and Semantics of Serial Verb Constructions in Thai ของ Cholithicha Sudmak (2005)

ทฤษฎีภาษาศาสตร์จำนวนมากมองความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่างๆ โดยมองเป็นโครงสร้างที่หน่วยเล็กรวมเป็นหน่วยใหญ่ขึ้นมา ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานที่มีมาตั้งแต่สมัยไวยากรณ์โครงสร้าง แต่ก็มีนักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งที่มองระบบภาษาต่างออกไป คือ มองว่าความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่างๆ อาจไม่ต้องสร้างรูปแบบ (representation) ใหม่

เอกสารประกอบการสัมมนา “เอกลักษณ์ภาษาไทย: กิ่งศตวรรษการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์”
ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 14-15 พ.ย. 2551

ขึ้นมา ในกลุ่มนี้ไม่มองโครงสร้างเป็นแบบหน่วยประกอบ (constituent) แต่มองลักษณะเป็นหน่วยพึ่งพา (dependency) เช่น ไวยากรณ์คำ (Word Grammar) ของ Hudson ซึ่งมองว่าหน่วยสำคัญคือ คำ และความสัมพันธ์แบบพึ่งพาระหว่างคำในประโยค ความต่างของไวยากรณ์คำ (WG) ที่สำคัญจากไวยากรณ์อื่นๆ คือ WG อธิบายวากยสัมพันธ์โดยใช้เพียงแค่คำในการอธิบาย ไม่มีสิ่งที่เป็นวลี อนุพจน์ ประโยค WG ปฏิเสธการใช้กฎโครงสร้างวลี ใน WG ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาเป็นความสัมพันธ์พื้นฐานที่ใช้เชื่อมโยงคำเข้าด้วยกัน และความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์อย่างประธาน (subject) พวกนี้ ก็ถือเป็นเรื่องพื้นฐานของทฤษฎีด้วย ไม่เหมือนทฤษฎีอื่นที่อาจมองความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์เป็นสิ่งที่สร้างขึ้น (derive) มาอีกที WG มองในลักษณะเดียวกับพวกภาษาศาสตร์ปริชาน ภาษาไม่ได้เป็นลักษณะเฉพาะแยกต่างหากจากระบบปริชานอื่นๆ ความรู้ทางภาษาเป็นเนื้อเดียวกับความรู้ทางโลก

นักภาษาศาสตร์ปริชานเป็นนักภาษาศาสตร์กลุ่มหนึ่งที่ไม่เชื่อว่า ความสามารถทางภาษาเป็นลักษณะเฉพาะที่แยกจากระบบปริชานอื่นๆ แต่มองว่าเป็นการพัฒนาความสามารถนี้ขึ้นมาผ่านกลไกทางปริชานที่มนุษย์มีอยู่ กลุ่มนี้เริ่มมาจากกลุ่มของพวกอรรถศาสตร์เพิ่มพูน แนวคิดกลุ่มภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) นี้ เป็นที่สนใจมากในปัจจุบัน ภาษาศาสตร์ปริชานเป็นแนวทาง (approach) ในการศึกษาภาษามากกว่าจะเป็นทฤษฎีเดียวที่มีรูปแบบชัดเจน ภาษาศาสตร์ปริชานไม่ได้เริ่มต้นศึกษาภาษาด้วยความคิดว่ามีโมดูลสำหรับส่วนต่างๆ เป็นวากยสัมพันธ์ วลีภาค อรรถศาสตร์ และแยกอธิบายจากกัน แต่กลับมองหาว่าจะมีหลักการพื้นฐานอะไรที่จะสามารถใช้อธิบายในแต่ละระดับของภาษาได้เรียกว่าเป็น generalization commitment เช่น ความคิดเรื่องต้นแบบ (prototype) นอกจากใช้อธิบายในระดับคำ ก็มีผู้นำความคิดนี้ไปอธิบายในระดับวากยสัมพันธ์ ระดับวลีภาค เป็นต้น เพราะนักภาษาศาสตร์ปริชานเชื่อในเรื่องการใช้ซ้ำที่ว่าหลักการหนึ่งเมื่อใช้แล้วก็มักมีการนำไปปรับใช้ในเรื่องอื่นๆ ต่อไปได้ ซึ่งเป็นกลไกปกติทางชีววิทยา นอกจากนี้ ภาษาศาสตร์ปริชานยังมองว่าหลักการที่ใช้อธิบายเรื่องภาษานั้นไม่แตกต่างจากหลักการที่ใช้อธิบายระบบปริชานอื่นๆ เรียกว่าเป็น cognitive commitment ซึ่งก็เป็นเหตุผลว่าทำไมจึงมีชื่อเป็นภาษาศาสตร์ปริชาน

งานด้านภาษาศาสตร์ปริชานอาจจัดเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่สนใจเรื่องทางอรรถศาสตร์เรียกว่า อรรถศาสตร์ปริชาน (cognitive semantics) ซึ่งสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ โครงสร้างมโนทัศน์ การสร้างความหมาย ที่ซ่อนอยู่ (encoded) ในภาษา ภาษาจึงเป็นเหมือนแว่นสองดูระบบปริชานเพื่อเข้าใจแบบจำลองของจิต กลุ่มที่สองคือพวกที่สนใจเรื่องไวยากรณ์กับปริชาน คือสนใจสร้างแบบจำลองไวยากรณ์มากกว่า แต่อาศัยความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานเป็นหลัก ไวยากรณ์กลุ่มนี้จึงเน้นที่ความหมายเป็นหลัก และมีแนวคิดหลักสองอย่างคือ มองไวยากรณ์เป็นสัญลักษณ์ (symbolic-based) และเป็นเรื่องของการใช้ (usage-based) กลุ่มนี้มีไวยากรณ์ปริชาน (cognitive grammar) ที่เชื่อมโยงโครงสร้างต่างๆ เข้ากับคำอธิบายทางปริชาน และไวยากรณ์หน่วยสร้าง (construction grammar) ที่มองว่าระบบไวยากรณ์เป็นเรื่องของหน่วยสร้าง (construction) ซึ่งไม่จำเป็นว่าต้องเป็นคำแต่เป็นหน่วยสร้างระดับต่างๆ และความหมายของประโยคก็ไม่ได้มาจากความหมายของคำอย่างเดียวแต่มีความหมายที่ได้จากหน่วยสร้างนั้นๆ ด้วย

มีงานวิจัยภาษาไทยจำนวนมากที่ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ปริชานนี้ เช่น วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Nominal Constructions in Thai ของ Unchalee Singnoi (2000) ที่ใช้โครงสร้างลักษณะในไวยากรณ์หน่วยสร้างในการวิเคราะห์ข้อมูล วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง The interaction of linguistic, pragmatic, and social factors: The case of datives and ditransitives in Thai ของ Napasri Timyam (2005) ที่ใช้ไวยากรณ์หน่วยสร้างในการวิเคราะห์ วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง Expressions of emanation fictive motion events in Thai. ของ Kiyoko

เอกสารประกอบการสัมมนา “เอกลักษณ์ภาษาไทย: กิ่งศตวรรษการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์”
ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 14-15 พ.ย. 2551

Takahashi (2000) ที่ใช้ idealized cognitive model มาวิเคราะห์รูปภาษาแสดงการเคลื่อนที่สมมุติแบบไรต์ตัวตน, บทความวิจัยเรื่อง A cognitive account to the causative/inchoative alternation in Thai ของ Kingkarn Thepkanjana (2003) วิทยานิพนธ์เรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณัลักษณะทางไวยากรณ์กับการณัลักษณะประจำคำ : กรณีศึกษาโครงสร้างอกรรมแบบสลับในภาษาไทย ของ คเชนทร์ ตัญศิริ (2548) เป็นต้น

อีกแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจ คือแนวคิดในทฤษฎีอุตมผล (Optimality Theory) ซึ่งเริ่มต้นจากงานของ Prince และ Smolensky ที่อธิบายระบบเสียงด้วยวิธีการกำหนดข้อบังคับ (constraint) และให้ระบบหาผลที่ดีที่สุด (optimal) ที่สุด คือมีความขัดแย้งของข้อบังคับน้อยที่สุด ซึ่งแตกต่างไปจากแนวคิดเดิมๆ ที่มองหาคำอธิบายระบบในรูปของกฎต่างๆ แนวคิดทฤษฎีอุตมผลนี้มีผู้สนใจและขยายไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ในระดับอื่น เช่น วากยสัมพันธ์ด้วย อีกแนวคิดหนึ่งที่ไม่มองระบบไวยากรณ์เป็นกฎที่ตายตัว แยกจากกันชัดเจน (discrete) แต่มองเป็นแบบความน่าจะเป็น (probabilistic) เรียกว่า ภาษาศาสตร์ความน่าจะเป็น (Probabilistic Linguistics) ซึ่งมองว่าโครงสร้างบางแบบเป็นที่คุ้นเคยหรือมีความน่าจะเป็นมากกว่าโครงสร้างอื่นๆ และเรื่องความน่าจะเป็นนี้จะขึ้นกับคุณสมบัติพื้นฐานอย่างหนึ่งของภาษา ค่าความน่าจะเป็นนี้ได้จากความคุ้นเคยหรือประสบการณ์ทางภาษา ซึ่งอาจประมาณได้หากสามารถรวบรวมคลังข้อมูลภาษาที่ใหญ่เพียงพอได้

งานด้านทฤษฎีอุตมผลที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยส่วนใหญ่เป็นเรื่องทางสัทวิทยาซึ่งเป็นเรื่องที่ทฤษฎีนี้ใช้ศึกษาได้ดี ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง The Lexical and Post-lexical Phonology of Thai (Morén and Zsiga, 2006) งานวิจัยเรื่อง Melodic Overwriting in Thai Echo Word Formation. An empirical investigation into the phonetics and phonology of Thai reduplication (Horwood 2007–2008) วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง English loanwords in Thai and Optimality Theory ของ Apichai Rungruang (2008)

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของทฤษฎีภาษาศาสตร์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังมีทฤษฎีภาษาศาสตร์อื่นๆ อีกที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ และผู้ที่สนใจงานวิจัยที่แยกตามประเภทงานสามารถค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้จากงานการวิจัยเรื่อง สถานภาพงานวิจัยภาษาศาสตร์ในประเทศไทย (สมทรงและคณะ 2537) สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าการจะเข้าใจและหาคำอธิบายกลไกความสามารถทางภาษาเป็นเรื่องซับซ้อนและมีความคิดความเชื่อที่แตกต่างกัน การที่จะเลือกใช้ทฤษฎีใดก็ขึ้นอยู่กับความเชื่อและความถนัดว่าจะนำความรู้ดังกล่าวมาใช้วิเคราะห์ทำความเข้าใจภาษาไทยอย่างไร ไม่ใช่เรื่องถูกผิดเสียทีเดียว แต่เป็นเรื่องความเหมาะสมกับงานและกับเรื่องที่ต้องการศึกษา เช่น ถ้าสนใจตอบคำถามเรื่องการใช้ภาษาทฤษฎีไวยากรณ์เน้นหน้าที่ก็จะเหมาะสมกว่าเพราะอธิบายได้ว่ารูปแบบประโยคแปรไปตามสถานการณ์บริบทการใช้ อย่างไรก็ตามจะสร้างแบบจำลองหรือนำไปประยุกต์กับคอมพิวเตอร์ทฤษฎีไวยากรณ์ที่เน้นรูปนัย (formal grammar) หรือที่อิงความน่าจะเป็นก็จะเหมาะสมกว่า หรือถ้าสนใจอธิบายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบความหมายในภาษาทฤษฎีไวยากรณ์ปริชาณก็จะเหมาะสมกว่า เป็นต้น สิ่งที่เราควรทำคือเปิดใจกว้างและยอมรับว่ามีแนวคิดทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ต่างๆ ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยภาษาไทย แม้ว่าทฤษฎีต่างๆ จะดูเข้าใจยากและก็ไม่ค่อยทฤษฎีใดที่เป็นที่ยอมรับของนักภาษาศาสตร์ทั้งหมด แต่สิ่งนี้เป็นการสะท้อนว่าภาษาเป็นเรื่องยากกว่าที่เราคาด เราจึงไม่ควรยึดติดกับตำราหรือข้อสรุปที่เคยมีอยู่ว่าเป็นที่สิ้นสุดแล้ว เหมือนที่ศ.ดร.อุตม วโรตมลิขิตต์ ได้เขียนไว้ในคำนำหนังสือของท่านว่า “อยากขอรับรองให้นักภาษาไทยทำใจกว้างขึ้น อย่ายึดติดกับตำราของบรมครูว่าถูกต้องเสมอ ภาษามีวิวัฒนาการ วิชาความรู้ก็มีวิวัฒนาการเช่นเดียวกัน ความถูกผิดไม่ใช่อยู่ที่ใครเป็นผู้ว่าหรือผู้พูด อยู่ที่เหตุผลมากกว่าสิ่งใดทั้งหมด”

เอกสารประกอบการสัมมนา “เอกลักษณ์ภาษาไทย: กิ่งศตวรรษการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์”
ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 14-15 พ.ย. 2551

ในการศึกษาภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาใด นอกจากการเลือกทฤษฎีที่จะนำมาใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์แล้ว เรื่องข้อมูลภาษาที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ก็เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณา บางทฤษฎีอย่างเช่น ไวยากรณ์เพิ่มพูนของ Chomsky ก็เน้นการใช้ข้อมูลที่คิดขึ้นเอง คือนั่งคิดเอาว่าประโยคแบบนี้จะพูดหรือยอมรับว่าถูกไวยากรณ์ได้หรือไม่ บางทฤษฎีอย่างไวยากรณ์โครงสร้างก็จะเน้นที่การใช้ข้อมูลที่พบจริงเพียงอย่างเดียวด้วยเพื่อที่จะทำให้เป็นการศึกษาภาษาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ได้ ในการทำการศึกษาวิชาภาษาในเรื่องต่างๆ นั้น เราก็สามารถใช้ข้อมูลทั้งสองด้านประกอบกันได้แน่นอนว่าข้อมูลภาษาจริงเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นที่ช่วยให้เราเข้าใจและเห็นภาพปรากฏการณ์ภาษาที่ศึกษาได้ชัดขึ้น และปัจจุบันการศึกษาภาษาโดยใช้คลังข้อมูลภาษาก็เป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายว่าช่วยให้เราเข้าใจภาษาได้ดีขึ้น ได้เห็นตัวอย่างการใช้ต่างๆ ที่เราเองก็อาจจะนึกไม่ถึง เกิดเป็นแขนงหนึ่งของภาษาศาสตร์ที่เรียกว่า ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล (corpus linguistics) สำหรับคลังข้อมูลภาษาไทยขนาดใหญ่ในปัจจุบันที่สามารถค้นได้ทางอินเทอร์เน็ตมีที่เว็บ <http://www.arts.chula.ac.th/~ling/ThaiConc/> แต่นอกจากข้อมูลที่พบแล้ว เราก็ควรพิจารณาไตร่ตรองเพิ่มเติมเองได้ด้วยว่ายังมีตัวอย่างการใช้ภาษาอื่นๆ อีกหรือไม่ที่เป็นไปได้ เพราะการที่ไม่พบตัวอย่างในคลังข้อมูลภาษาที่ใช้ศึกษานั้นตีความได้หลายลักษณะ อาจเป็นได้ว่ารูปแบบภาษานั้นไม่ถูกไวยากรณ์จึงไม่พบว่ามีใครใช้ หรืออาจเป็นว่าข้อมูลที่รวบรวมมามีจำนวนไม่พอจึงไม่พบ หรือข้อมูลภาษาที่ใช้ อาจเป็นข้อมูลผิดประเภทจึงไม่พบตัวอย่างที่ต้องการก็เป็นไปได้ การวิจัยภาษาไทยจึงเป็นเรื่องที่สามารถศึกษาได้มากมายจากหลากหลายมุมและเป็นเรื่องสนุกไม่น่าเบื่อแต่อย่างไร

บรรณานุกรม

กาญจนา นาคสกุล. 2524. ระบบเสียงภาษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3)

คเชนทร์ ตัญศิริ. 2548. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณลักษณะทางไวยากรณ์กับการณลักษณะประจำคำ : กรณีศึกษาโครงสร้างอกรรมแบบสลบในภาษาไทย วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นworรณ พันธุ์เมธา. 2549. ไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3)

บรรจบ พันธุ์เมธา. 2530. ลักษณะและการใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (พิมพ์ครั้งที่ 8)

พิณทิพย์ ทวยเจริญ. 2538. ทฤษฎีสัทวิทยาสัมพันธ์กับการวิเคราะห์ระบบเสียงภาษาไทย. ภาษาและภาษาศาสตร์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 1.

เพ็ญแข วงษ์ศิริ. 2524. คำอกรรมกริยาในภาษาไทย การศึกษาและการจำแนกตามแนวไวยากรณ์การก. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาณุ สังขะวร. 2527. ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในประโยคภาษาไทย วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิจิณต์ ภาณุพงศ์. 2530. โครงสร้างของภาษาไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (พิมพ์ครั้งที่ 9)

เอกสารประกอบการสัมมนา “เอกลักษณ์ภาษาไทย: กิ่งศตวรรษการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์”
ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 14-15 พ.ย. 2551

วิภา วงศ์สันติวณิช. 2525. คำกริยากริรต์ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

วิโรจน์ อรุณมานะกุล. 2551. เอกสารคำสอนวิชาทฤษฎีภาษาศาสตร์

(<http://pioneer.chula.ac.th/~awirote/2209621/Lx621-51b.pdf>)

สมทรง บุรุษพัฒน์, สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง, โสภนา ศรีจำปา. 2537. รายงานการวิจัยเรื่อง สถานภาพงานวิจัยภาษาศาสตร์ใน
ประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

อุดม วโรตม์สิขิตต์. 2537. ภาษาศาสตร์เหมาะสมย์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ต้นธรรม.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2532. หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 3. 2531. กรุงเทพฯ: สุโขทัยธรรมาราช. (พิมพ์ครั้งที่ 3)

Fasold, Ralph. 1968. Noun Compounding in Thai. Ph.D Dissertation. University of Chicago.

Hoonchamlong, Yuphaphann. 1991. Some Issues in Thai Anaphora: A Government and Binding Approach.
Ph.D. Dissertation. University of Wisconsin – Madison.

Indrambarya, Kitima. 1994. Subcategorization of verbs in Thai: A Lexicase dependency approach.
Ph.D.Dissertation, University of Hawai'i.

Kobsiriphat, Wissanu. 1988. Empty categories in Thai. Ph.D. Dissertation. University of Washington.

Kookiattikoon, Supath. 2001. The Syntax of Classifier in Thai. Ph.D. Dissertation. University of Kansas.

Lekhawatana, Pongsri. 1970. Verb Phrase in Thai. A Study of Deep-Case Relationship. Ph.D.Dissertation,
University of Michigan.

Morén, B. and E. Zsiga. 2006. The Lexical and Post-lexical Phonology of Thai Tones. Natural Language and
Linguistic Theory.

Muansuwan, Nuttanart. 2002. Verb Complexes in Thai. Ph.D.Dissertation, University at Buffalo, The State
University of New York.

Pingkarawat, Namtip. 1989. Empty noun phrases and the theory of control, with special reference to Thai.
Ph.D. Dissertation. University of Illinois at Urbana-Champaign.

Rungruang, Apichai. 2008. English loanwords in Thai and Optimality Theory. Ph.D Dissertation, Ball State
University.

เอกสารประกอบการสัมมนา “เอกลักษณ์ภาษาไทย: กิ่งศตวรรษการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์”
ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 14-15 พ.ย. 2551

Savetamalya, Saranya. 1989. Thai Nouns and Noun Phrases: A Lexicase Analysis. Ph.D.Dissertation, University of Hawai'i.

Sindhavananda, Kanchana. 1970. The Verb in Modern Thai. Ph.D.Dissertation, Georgetown University.

Singhapreecha, Pomsiri. 2001. Thai Classifiers and the Structure of Complex Thai Nominals. In Proceedings of PACLIC15 2001.

Singnoi, Unchalee. 2000. Nominal Constructions in Thai. Ph.D.Dissertation, University of Oregon.

Sookgasem, Prapa. 1990. Morphology, syntax and semantics of auxiliaries in Thai. Ph.D.Dissertation, University of Arizona.

Sudmak, Cholthicha. 2005. The Syntax and Semantics of Serial Verb Constructions in Thai. Ph.D.Dissertation, University of Texas at Austin.

Takahashi, Kiyoko. 2000. Expressions of emanation fictive motion events in Thai. Ph.D.Dissertation, Chulalongkorn University.

Thepkanjana, Kingkarn. 2003. A cognitive account to the causative/inchoative alternation in Thai. In Casad, Gene and Gary B. Palmer (eds.) Cognitive and Non-Indo-European Languages. Berlin: Mouton de Gruyter. 247-274.

Timyam, Napasri. 2005. The interaction of linguistic, pragmatic, and social factors: The case of datives and ditransitives in Thai. Ph.D.Dissertation, University of Hawai'i.

Visonyangoon, Saisunee. 2000 Parallelism between Noun Phrases and Clauses in Thai. Ph.D.Dissertation,

Warotamasikkhadit, Udom. 1963. Thai Syntax: An Outline. Ph.D Dissertation. University of Texas.

Warotamasikkhadit, Udom. 1972. Thai Syntax: An Outline. The Hague: Mouton.

Wilawan, Supriya, 1993. A reanalysis of so-called serial verb constructions in Thai, Khmer, Mandarin Chinese, and Yoruba. Ph.D.Dissertation, University of Hawai'i.

Wongbiasaj, Soranee. 1980. On Movement Transformations in Thai. Ph.D. Dissertation University of Illinois at Urbana-Champaign.